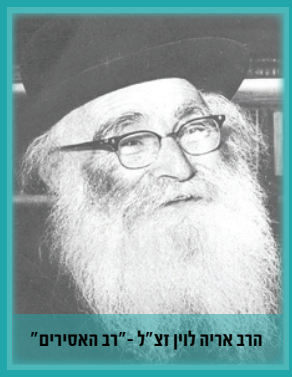
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת ויקרא

ז' ניסן תשפ"א

גליון מספר 209

דרך חיים

"עשרה שמות נקראו לו למשה: ירד, חבר, יקותיאל, אביגדור, אבי סוכו, אבי זנוח, רבי יהודה ברבי אלעאי אמר אף טוביה שמו... רבי ישמעאל בר אמי אמר אף שמעיה שמו... רבי תנחומא בשם ר"י בן קרחה אמר אף לוי היה שמו על עיקר משפחתו... אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: חייך, מכל שמות שנקרא לך איני קורא אותך אלא בשם שקראתך בתיה בת פרעה - "ותקרא שמו משה", "ויקרא אל משה"" (ויקרא רבה פרשה א). מדוע הקב"ה בחר דווקא בשם שקראה בתיה בת פרעה, והעדיף אותו על השם שקראו לו הוריו?

הגמרא (נדרים לח.) אומרת: "אמר ר' יוחנן: אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו, וכולן (נלמדים) ממשה". כותב המהרש"א (חידושי אגדות ד"ה "וכולן ממשה") על גמרא זו שודאי אין גבורה ועשירות המעלות המרכזיות מצד הקב"ה להשראת השכינה, אלא דווקא מידת הענוה. "אמר רבי יהושע בן לוי: כמה גדולים נמוכי רוח, שבזמן שבית המקדש קיים, אדם מביא עולה, שכר עולה בידו. מנחה, שכר מנחה בידו. אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות, שנאמר "זבחי אלהים רוח נשברה"" (ילקוט שמעוני תהלים רמז תשסו). עיקר שבחו של משה רבנו הוא בהיותו העניו מכל האדם אשר על פני האדמה, ולכן זכה גם כן לנבואה הגבוהה מכל נבואות הנביאים.

אמנם במידת הענוה יש להבחין בין ב' דרגות; אדם שהוא עני ומסכן טבעי שיהיה עניו ונכנע, עד שאמרה הגמרא (פסחים קיג:) שדל גאה הוא אחד מארבעה דברים שאין הדעת סובלתם. אדם חלש ומדוכא ביסורין עד שמגיע לשפלות רוח הוא ודאי עניו, אך אין זו שלימות מידת הענוה. דווקא המדרגה השנייה, של אדם בעל גבורה ושלמות היצר, שיש לו במה להתגאות ובכל זאת נוהג במידת הענוה, היא עיקר מדרגת הענוה השלמה. ולכן דווקא על אדם כזה, שעל אף היותו גיבור ועשיר נוהג במידת הענווה, ישרה הקב"ה שכינתו.

האם מדרגת ענוותנותו של משה כעניו מכל האדם אשר על פני האדמה היא למעלה מענוותנותם של האבות או מלבד מדרגתם? אף אהרן אחיו היה בעל מדרגת ענוה מיוחדת, שלמרות היותו מנהיגם של ישראל במצרים הוא שומע כי משה נבחר לגאול את ישראל, ונהג בו "וראך ושמח בלבו" (שמות ד יד). אלא שמשה רבנו שונה היה מאהרן. אהרן לא הורגל בחיי נחת במצרים, כי אם בחיי שפלות. אך דווקא משה רבנו שגדל בחיי נחת ורווח, היה קרוב יותר למצב בו ירום לבבו, ובכל זאת נהג משה במידת הענווה. כשמשה מתמודד עם מידת הגאוה ועל אף כל זאת נוהג בענווה, הוא ודאי במדרגה גבוהה ממי שלא היה צריך להתמודד עם מידת הגאוה כלל מפאת שפלות חייו. האבות אף הם מטבעם היו

המשך בעמוד הבא

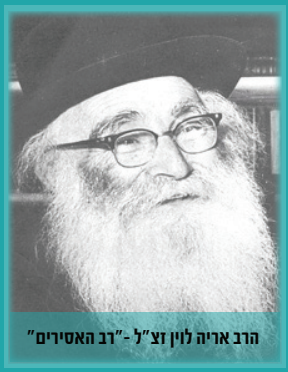
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

נועדים להיות שפלי רוח, כיוון שהיו נרדפים- אברהם על ידי המלכים, יצחק על ידי ישמעאל ופלשתים, יעקב על ידי עשו ולבן. אך משה נתגדל כבן מלכים בארמון "ותבאהו לבת פרעה ויהי לה לבן" (שמות ב י), ובהמשך אף מלך על כוש (ילקוט שמעוני שמות קסח), ואזי מידת הענוה שלו הושגה דווקא מתוך מאבק ומלחמה ביצר ומהצד הזה היא מעולה מענוות האחרים. אמנם יש צד שהאבות היו גדולים ממשה, כפי שאומרים חז"ל במדרש, אך זה מצד מידת הענוה לה הגיעו, ואילו במדרגת הקניין של הענווה לה זכה משה הוא גדול מהאבות. לכן משה רבנו נקרא דווקא בשם שקראה לו בת פרעה, משום שזוהי תזכורת נאמנה למהי מדרגתו המיוחדת של משה רבנו, שעל אף היותו כבן לבת המלך בימי עלומיו הוא המשיך לגדול בענווה יתירה. כך ביאר הכתב סופר עניין זה.

זהו טעם המשנה (סוטה ט יד) שאמרה ש"משמת רבי בטל ענוה". האר"י הקדוש מבאר שרבי היה בעל ניצוץ נשמת משה רבנו, שכשם שלא קם כמשה כך לא היה אדם כרבי בקדושה, בחסידות, ביחוס ובגאונות, כפי שכותב הרמב"ם בהקדמתו למשנה. וכשם שמשה רבנו שמר על ענוותנותו על אף גדולתו המיוחדת, כך אף רבי, ועל זה נאמר "משמת רבי בטל ענוה", לומר שקניית מידת ענוה על אף מעלות כה גדולות לא קיימת עוד.

המדרש איתו פתחנו מוכיח שהקב"ה קורא למשה בשם בו קראה לו בתיה בת פרעה מתחילת פרשתנו "ויקרא אל משה", זהו אף הטעם שהאות א' שבמילת "ויקרא" זעירה, משום שבא ללמד על כך שקריאת ה' אל משה הייתה בגלל הקטנתו את עצמו והנהגתו במידת הענווה.

שבת שלום ומבורך!

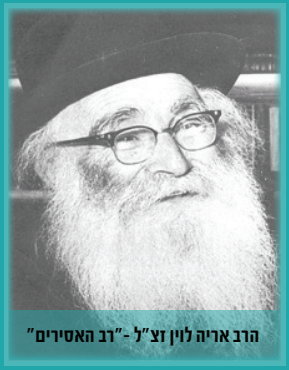
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

ר' אריה סיפר כי זכה פעם להיות בראדין, אצל רבי ישראל מאיר הכהן - החפץ חיים. שם ראה אברך צעיר עומד ובוכה לפני ה'חפץ חיים' ומתאונן על מצבו הקשה. שאל אותו 'החפץ חיים': "אילו היו אומרים לך שישנה גזירת שמים ואתה צריך לעבור תקופה קשה בחייך, ושואלים אותך מתי אתה בוחר לעבור את התקופה בצעירותך או בזקנותך, מה היית בוחר?". השיב האברך: "בודאי שהייתי בוחר בצעירותי, כי אז יש בכוחי לסבול יותר, וגם הסבל נשכח כשבאים אחריו ימים טובים". אמר לו החפץ חיים: "אם כן, נמצא שהקב"ה בחר עבורך בדיוק את מה שהיית בוחר לעצמך. אם כן, למה לך להתרעם כלפי מעלה? הרי יותר ממה שמגיע לך לסבול לא תסבול אפילו רגע אחד. ועל ידי מה שאתה עובר כעת אתה חוסך מעצמך צער ועגמת נפש בעתיד. אם כן עליך להיות מאושר". בדברים אלה מצא האברך מרגוע לנפשו.

ואכן סיפר רבי שמחה שלמה לוין, כי שמע מאביו ר' אריה שאמר על עצמו כי בצעירותו היה במצב כלכלי קשה, ונודע לו על איזו משרה, והשתדל בכמה אופנים להשיגה, ולא עלתה בידו. חשב ר' אריה בליבו, אילו זכיתי הייתי משיג את המשרה הזו, אבל כנראה שאינני הגון וראוי וזכאי לכך, וקיבל זאת באהבה. לעת זקנותו, כשעשה חשבון נפש על העבר, נזכר בדבר המשרה וחישב כי יש בזה חסד ה' שלא השיגה, כי אילו היה מקבל את אותה המשרה היה צריך לשנות את דרך חייו, ולא היה באפשרותו לחנך את ילדיו כרצונו, ולא היה זוכה לבנים וחתנים לתלמידי חכמים כפי שזכה.

(דרך אבות שמו-שמז)

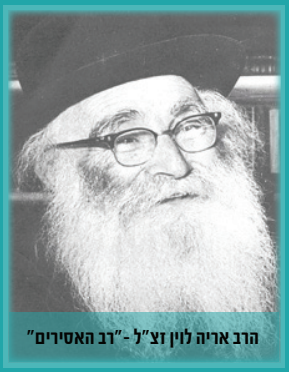
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

השנה יחול ערב פסח ביום שבת קודש הבאה, ומשום כך ראינו לנכון להקדים וללמוד הלכות ערב פסח מיוחד זה על מנת שנבוא אל השבת והחג מוכנים כראוי. לערב פסח שחל בשבת ישנן משמעויות רבות: התפילות, זמני האכילה בשבת, ההכנות לליל הסדר ואופן עריכת הסדר עצמו, ובעזרת ה' נעיר על כל דבר ודבר.

הגמרא (פסחים סו.) מתארת שנתקשו בני בתירא - נשיאי הדור לזכור את הדינים של ערב פסח שחל בשבת, עד שהגיע הלל הזקן מבבל וחידש להם שקרבן פסח דוחה את השבת.

תענית בכורות- פסח מרן השלחן ערוך (תע ב) שאם חל ערב פסח בשבת יש אומרים שמתענים הבכורות ביום ה' ויש אומרים שאינם מתענים כלל, ולא הכריע מרן כיצד יש לנהוג. מרן היחוה דעת (א צא) פסק שבשנה זו ישתתפו כל הבכורות הספרדים בסעודת מצוה על מנת להיפטר מתענית הבכורות. מאידך, מרן הבן איש חי (שנה א צו) כתב שמתענים הספרדים ביום ה', כפי שפסק מרן הרמ"א, וכן נוהגים האשכנזים. לדעת הנודע ביהודה (מהדו"ת קו"א שנד) ומרן החת"ם סופר אין סעודת מצוה פוטרת מתענית בכורות, אבל מרן המ"ב (תע סק"י), האגרו"מ (א קנז), המנחת יצחק (ג רג) והיביע אומר (ד יג) סוברים שפוטרת, ולכן בשנה זו ניתן לסמוך על דעות אלו ולהקל לבכורות שהשתתפו בסיום שלא יתענו, אף שבשאר שנים יש מחמירים בזה (אגרו"מ ד סט, יחו"ד א צא).

בדיקת חמץ- פסק הרמב"ם (חמץ ומצה ג ג) לעשות בשנה זו את הבדיקה בליל יג ניסן, כלומר ביום חמישי בלילה, וכן פסק מרן השלחן ערוך (תמד א). את הבדיקה עורכים כבכל שנה, מברכים בתחילתה "על ביעור חמץ" ומבטלים את החמץ בסופה (ט"ז ומ"ב שם). מי שלא בדק בליל שישי מחויב לבדוק במהלך יום שישי.

ביעור חמץ- המשנה (פסחים ג ו) דנה מתי שורפים את החמץ בשנה שערב פסח חל בשבת, האם טרם השבת או כבכל שנה ביום יד בניסן. להלכה פסק מרן השלחן ערוך (שם) שמבערים את החמץ ביום שישי. בכל שנה מבערים עד סוף שעה חמישית (11:29), אמנם היה מקום לומר שבשנה זו ניתן לבער כל היום משום שאנו ממשיכים באכילת החמץ גם בשבת, אלא שבכדי שלא נבוא לטעות בשאר שנים מבערים את החמץ גם בשנה זו עד סוף שעה חמישית (פסחים מט. מרדכי בשם רש"י). בכל שנה אנו

המשך בעמוד ההבא

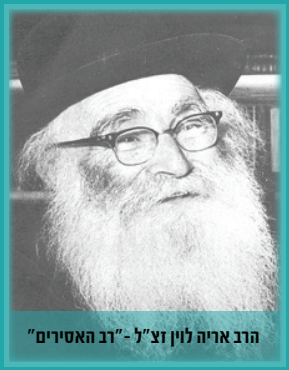
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

מבטלים את החמץ לאחר השריפה (שבשונה מהביטול אחר בדיקת החמץ שנועד לחמץ שאיננו רואים, הביטול כעת הוא על החמץ שאנו רואים), אך השנה נעשה את הביטול בשעה החמישית של יום השבת עצמו, שעד אז יש לבער חמץ שנמצא ברשותנו. ויש לתת את הדעת לרכז את כל החמץ שאנו משתמשים בו בשבת במקום אחד, על מנת שלא יתפזר בבית, ובמיוחד כשיש ילדים קטנים בבית יש לנהוג בזהירות יתירה.

איסור מלאכה- בערב פסח (יד ניסן) ישנו איסור מלאכה מאחר חצות היום (12:46). הטעם הוא שלא נשכח להקריב קרבן פסח, להכין מצות ושאר צרכי החג (רש"י פסחים נ.), ומשום שלא ראוי שבשעה שהפסח נקרב העם יעסוק במלאכתו (ירושלמי פסחים ד א). אך השנה שקרבן פסח קרב בשבת עצמה אין איסור עשיית מלאכה בערב שבת, אלא משעת מנחה קטנה (16:21) כבכל שבת. ממילא הדין לומר במוצאי השבת הקרובה (ויקרא) "ויהי נעם", משום ש"מעשה ידינו" יהיו במהלך כל השבוע. בשונה ממצב בו פסח חל בשבת עצמו, ומשום איסור עשיית מלאכה בערב פסח - יום ו יש סוברים שלא להגיד "ויהי נעם" במוצאי שבת שלפני הפסח. אך כאמור השנה אין איסור עשיית מלאכה בערב שבת ולכן אומרים כבכל שבת (טור ורמ"א רצה)

סעודות השבת- בערב פסח ביתנו יהיה נקי, ועולה השאלה כיצד ניתן לאכול לחם משנה כשהבית כולו נקי לפסח. הירושלמי (י א) כתב בלשון חריפה ביותר שאין לאכול מצה בערב פסח, ודבריו נפסקו להלכה ברמב"ם (ב יב) וברמ"א (תעא ב). לדעת הארחות חיים (חו"מ קיד) אסור לאכול כבר מליל יד ניסן, אולם הרי"ף הרמב"ם ועוד ראשונים סברו כי האיסור מתחיל רק מיום יד עצמו. כשנחלקו הרמב"ן (פסחים נ.) ובעל המאור האם איסור אכילת מצה אסור משעת עלות השחר (5:23) או רק משעת איסור אכילת חמץ. להלכה הכריע מרן הרמ"א שהאיסור מתחיל מעלות השחר, וכן פסק מרן המשנה ברורה, שהוסיף שיש שאסרו לאכול מצה כבר מראש חודש ניסן. את הלחם משנה נאכל בתחילת הסעודה בזהירות שלא יתפזרו פירורים. בסיום אכילת החלה נקפל את המפה החד פעמית ונזרוק את הכל לפח, והראוי ביותר לזרוק את הפירורים לתוך השירותים (מ"ב תמד כא). והעצה הנכונה היא לאכול פיתות כלחם משנה, שאינן גורמות לפירורים והן פחות שומניות.

המשך בעמוד הבא

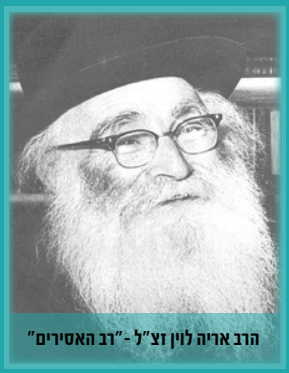

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

את המאכלים בסעודת השבת ניתן לאכול מדברים הכשרים לפסח ובכלים חד פעמיים או לשים בסירי חמץ על פלטה שלא הוכשרה לפסח או על פלטה של פסח עם מספר כיסויי נייר כסף, שבגמר החימום יורידם ויזרקם אל הפח. וגם בזה יש להיזהר שלא יישפך נוזל מן הסירים על הפלטה. את הסירים ניתן לנקות בשבת (מ"ב תמד יד), וכיוון שהכיור נקי לפסח ננקה את הכלים בכיור האמבטיה, ונזרוק לפח את הדבר שבו השתמשנו לנקיון הסירים.

ניקוי השיניים- מסוף זמן אכילת חמץ (10:12) יש לנקות את השיניים. מי שאינו משתמש במברשת שיניים בשבת מחשש שיפצע את שיניו ויוריד דם יאכל וישתה דבר מה שאינו חמץ וכך ינקה את פיו.

סעודה שלישית- כתב מרן השלחן ערוך (רצא ב) שיש לאכול מדי שבת סעודה שלישית לאחר מנחה גדולה - שעה שישית ומחצה (13:17), וקודם לכן לא יוצאים ידי חובה. לכן הציע מרן השלחן ערוך (תמד א) שבשנה זו יאכלו מצה עשירה לפני שעה עשירית (15:51) ובכך ייצא ידי חובה, משום שאין היא נחשבת ללחם עוני ולכן אין איסור לאכלה בזמן זה בו יש איסור אכילת מצה לכל הדעות. אולם רבים מהאשכנזים לא אוכלים מצה עשירה אחר סוף זמן אכילת מצה, ולכן כתב הרמ"א שיקיימו סעודה שלישית בפירות או בשר ודגים כשיש עדיפות לאכילת פירות מאכילת בשר ודגים, שלא יגיע לליל הסדר שבע. אמנם התוספות (יומא עט:) סברו שלא יוצאים ידי חובה בפירות אלא דווקא בבשר ודגים, אך אנו סומכים על דעת הר"ן (ברכות מט:) שמשום הרצון להגיע תאבים לליל הסדר מקילים בעניין זה, ולילדים בוודאי ניתן להקל לאכול בשר ודגים על מנת שלא יירעבו בתחילת הסדר. עצה נוספת היא להכין מאכלים מבושלים מקמח מצה, כמצה-בריי, קניידלך-קופתאות וכדומה, ולאכול אותם לסעודה שלישית. וכל זה כאמור דווקא קודם שעה עשירית, שממנה והלאה לא אוכלים פת בכדי לאכול בליל הסדר את המצה לתיאבון. דרך שלישית היא דרכו של אבי מנהג אשכנז -המהר"ם מרוטנבורג (תשבץ קטן כג), שהזדרז לסיים את התפילה, חילק את סעודת הבוקר לשתיים על מנת שהשנייה תיחשב לסעודה שלישית, ואכל פירות אחר הצהריים. ובכדי לנהוג כך יש להקדים קום בשבת בבוקר, לאחר התפילה לאכול סעודה, לברך ברכת המזון ולעשות הפסק מסוים (של עשר דקות לפחות). ולשוב וליטול ידיו לסעודה שלישית (מ"ב שם). ומעניינים דברי הזהר המובאים בדברי המגן אברהם שרשב"י היה מקיים סעודה שלישית בדברי תורה. ודנו האחרונים האם נהג כן דווקא בשבתות שאין בהם סעודה

המשך בעמוד הבא

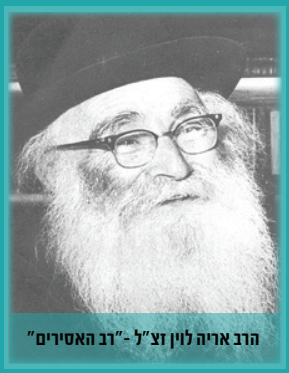
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

שלישית על פי דין (גר"א) או שלימודו היה בדרך הסוד באופן נעלה מדרך לימודנו (כה"ח).

הכנות לליל הסדר- יש לשטוף את החסות ולנקותן מתולעים כבר מערב שבת, ובדיעבד אם לא עשה כן יעשה זאת בליל הפסח עצמו (שש"כ ג לו). יש לזכור להכין את החרוסת ולצלות את הזרוע של קערת הסדר בערב שבת (תעג לב), והוא הדין לכל מה שדורש כתישה, ואם לא עשה כן יעשה זאת ביו"ט בשינוי (שו"ע תקד א), ולישת החרוסת מותרת כרגיל ביום טוב עצמו. יש להפריש חלה מערב שבת על המצות. את הכנת שולחן הסדר ניתן לעשות רק לאחר אמירת "ותודיענו" בתפילה או אמירת "המבדיל בין קודש לקודש", והוא הדין לגבי הוצאת מאכלים לחימום על גבי הפלטה. אמנם מותר לנקות ולסדר את הבית עוד קודם לכן משום שיש לנו הנאה בכך כבר ביום השבת.

תפילת ערבית של מוצאי שבת- בכל שבת מאחרים את תפילת ערבית על מנת לאחר את יציאת השבת. אמנם בליל פסח מקדימים להתפלל ערבית בכדי שלא יישנו התינוקות ונזכה לקיים מצות "והגדת לבנך". בתפילה מתפללים כבכל ליל יו"ט כשמוסיפים בברכה האמצעית את ברכת "ותודיענו" שהיא נוסח הבדלה בתפילת יום-טוב שחל במוצאי שבת. מי ששכח לומר "ותודיענו" בתפילתו אינו צריך לחזור, משום שאנו עתידים להבדיל בשעת הקידוש (משנה ברורה תצא ד וביה"ל רצד), אמנם אם ירצה לעשות מלאכה טרם הקידוש יהיה עליו לומר "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" בלא שם ומלכות (מג"א שם). לאחר התפילה אומרים הלל שלם בברכה, כבכל שנה ושנה, ויש לכוון בברכת ההלל לפטור את ההלל שנאמר בשעת הסעודה. וכן אין אומרים "ויהי נעם" בליל פסח זה, משום שיום טוב אסור בעשיית מלאכה, אמנם בני תימן אומרים "ויהי נעם" כשחל יום טוב במוצאי שבת (תכלאל, עץ חיים).

הדלקת הנרות- נרות שדורשים הדבקה אל מושבם יש להכינם מערב שבת, שיש בזה איסור ממחק. אם נשארו שאריות בכוסיות הנר מנרות השבת מותר להוציאן. נמתין עם הדלקת הנרות עד אחר שנתפלל ערבית ונאמר את הבדלת "ותודיענו" בתפילה או שנאמר אחר שעת צאת השבת (19:33) "ברוך המבדיל בין קודש לקודש". ורק לאחר מכן נדליק את הנרות. לשם הדלקת הנרות יש להכין 'נר נשמה' מערב שבת על מנת שנוכל להעביר ממנו אש להדלקת הנרות. את הנרות נדליק כבכל יום טוב כשמברכים תחילה ולאחר מכן מדליקים, שלא כמנהג האשכנזיות בשבת, שמדליקות ואחר כך מברכות. יש להיזהר

המשך בעמוד הבא

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

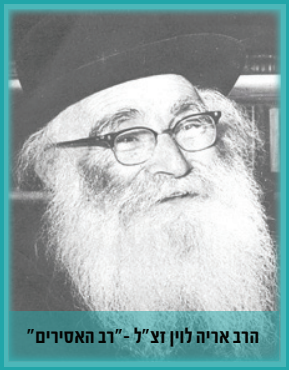
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

שלא לכבות את גפרור ההדלקה, אלא להניחו בנחת על גבי קערה ולתת לו לכבות מעצמו.

הבדלה וקידוש- כיוון שהקידוש של ליל הפסח מתחיל את היום-טוב ומסיים את השבת אנו משלבים בתוכו קידוש והבדלה גם יחד. להלכה פוסקים כי קידוש שכזה עושים בסדר יקנה"ז: יין- מברכים "בורא פרי הגפן", קידוש- אומרים את נוסח הקידוש, נר- מברכים "בורא מאורי האש" על אבוקה, ויש להיזהר שלא להצמיד שני נרות שעוה משום איסור ממחק, הבדלה- "בורא המבדיל בין קודש לקודש", זמן- חותמים בברכת "שהחיינו" על חג הפסח הבא עלינו לטובה וכל המצוות הכלולות בו, אכילת מצה ומרור, אמירת ההגדה ושתיית היין. לאחר מכן ישתה כל אחד את הכוס הראשונה בהסיבה (כפי שנדון בעזרת ה' בשבוע הבא בהרחבה).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום הרב, האם השנה שליל פסח חל במוצאי שבת אומרים לפני התפילה "לדוד ברוך" ושאר פרקים שנוהגים לומר במוצאי שבת?

תשובה | אין אומרים משום שאין עמל ידיים ביום טוב, ומוצאי שבת הוא כבר שעת יום-טוב. כך פסק בנעם מגדים (אות טז) בעל ה'פרי מגדים'.

ומטעם זה אין אומרים גם "ויהי נעם", מלבד בני תימן שנוהגים להגיד. וכן אין אומרים "ויתן לך" שהוא תפילה על מעשה ידינו (מטה משה תקא). ולעניות דעתי יש להוסיף שברכת "ויתן לך" נאמרה ליעקב אבינו על ידי יצחק אביו בחג הפסח, וממילא אין צורך לאמרה בפה, כי הברכה שורה בעצם היום.

נוסיף שמפאת כבוד יום טוב אין מזכירים את אליהו הנביא במוצאי שבת שחל ביום טוב (מטה אפרים תר). הטעם שאנו מזכירים את אליהו הנביא במוצאי שבת הוא משום שאין בא בערבי שבתות ובערבי יום טוב, וממילא מעת שיצאה השבת ראוי הוא לבוא ואנו מזכירים את עניינו (טור על פי הגמרא בעירובין נג. ועיין בחת"ס ח"ו חו"מ צח). ולכן כשבמוצאי שבת חל ליל יו"ט לא שייכת הגעתו. אמנם יש מקום לבוא ולומר שבכל אופן מגיע אליהו הנביא לכל בתי ישראל בליל הפסח, כפי שאנו נוהגים להכין כוס לאליהו הנביא.